

De informatie die je van gebruikers krijgt, is kennis die geen enkele ontwerper zelf kan bedenken

Van 'recht-toe-recht aan' hovenierswerk naar therapeutisch groenontwerp

Hoe De Eijk Groep opereert op het snijvlak van groen en gezondheid

Tuinen die therapeutisch werken, looppaden die rust brengen, zitjes die mensen de privacy geven die ze zoeken. Groen doet meer dan de omgeving opfleuren; het raakt aan welzijn, gedrag en herstel. Bij De Eijk Groep is natuur en gezondheid een volwaardig vakgebied met een stevige wetenschappelijke ruggengraat. En dat vakgebied begint gestaag te groeien.

Auteur: Fleur Dil

De bal begon te rollen toen De Eijk Groep hoveniersbedrijf Van Helvoirt Groenprojecten overnam en zo kennismakte met principes die Van Helvoirt al enkele jaren in de praktijk

bracht. Sinds dit jaar rolt De Eijk Groep de aanpak uit over al haar vestigingen: groenontwerp en -beheer specifiek gericht op het welzijn van gebruikers. Samen met Shiva Leeman geeft Jasperina Venema vorm aan dit vakgebied als team Groen en Gezondheid van De Eijk Groep. 'Daar zijn we vrij uniek in,' zegt Jasperina.

Zweedse wetenschap als fundament

De aanpak van De Eijk Groep is niet uit de lucht gegrepen. In 2013 werd stichting Nature For Health opgericht, vanuit Van Helvoirt Groenprojecten, in samenwerking met prof. dr. P. Grahn van de Zweedse Landbouwniversiteit in Alnarp. Hij verrichtte al jarenlang onderzoek naar het effect van natuur op het welzijn en de gezondheid van mensen. Uit onderzoek bleek dat die effecten samenhangen met hoe de plek is ingericht (Perceived Sensory Dimensions). Toen dat eenmaal duidelijk onderbouwd was, werd het mogelijk om inrichtingsprincipes te

ontwikkelen voor gezondheids- en welzijnsbevorderende omgevingen.

'Een donker bos roept een ander gevoel op dan een open wei met bloemen,' legt Venema uit. Die inzichten zijn inmiddels vertaald naar de Nederlandse ontwerp- en beheerpraktijk en vormen de basis waarop De Eijk Groep haar adviezen bouwt wanneer organisaties daar om vragen.

Co-creatie als vertrekpunt

Wat De Eijk Groep onderscheidt, is niet alleen de wetenschappelijke onderbouwing, maar ook de manier waarop die kennis wordt opgehaald én toegepast. Een traject begint nooit met een schetsontwerp, maar met een tafel vol mensen: fysiotherapeuten, woonbegeleiders, facilitair managers, geestelijk verzorgers. En, cruciaal, de gebruikers zelf.

Jasperina Venema van het team Groen en Gezondheid van De Eijk Groep

Shiva Leeman geeft samen met Jasperina Venema vorm aan dit vakgebied als team Groen en Gezondheid van De Eijk Groep

Wat dat oplevert, is kennis die geen enkele ontwerper zelf kan bedenken. Venema: 'We vroegen aan bewoners van een instelling voor mensen met een beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag wat zij wilden. Het antwoord was verrassend: een pad dat zich splitst, zodat je kunt kiezen of je iemand tegenkomt of niet. En verschillende zitjes met privacy en rugdekking door beplanting.' Wensen die je nauwelijks tegenkomt in een standaard programma van eisen, maar die wel bepalen of een buitenruimte daadwerkelijk wordt gebruikt. 'Dat moet je echt van gebruikers zelf horen. Dat is heel waardevol.'

Het bewustzijn groeit. Aan de groenkant is het onderwerp al verder ingebed: vakopleidingen als Van Hall Larenstein en de HAS hebben groen en gezondheid opgenomen in hun curriculum. In andere sectoren begint die kennis heel voorzichtig terrein te winnen, mede door nieuwe landelijke ontwikkelingen, zoals De Groene GGZ of de Groene Gehandicaptenzorg, waar het team Groen en Gezondheid al drie jaar aan meewerkt. 'Ook in zorgopleidingen zouden we graag eens een gastcollege geven over wat groen kan doen,' zegt Venema. 'Groen is altijd in de buurt en het heeft een positief effect op de verhouding tussen cliënt en zorgprofessional.'

Van tuin naar groenvisie

Om te komen tot concrete en structurele verbe-

teringen, kan het team Groen en Gezondheid zorginstellingen begeleiden bij het opstellen van een groenvisie; een document dat een kader biedt voor het inrichten en beheren van groen rond de locaties van een instelling. Die visie legt vast wat een organisatie wil bereiken met haar buitenruimte, welke uitgangspunten daarvoor gelden en welke randvoorwaarden niet onderhandelbaar zijn. 'Denk aan de paden waar je met een rolstoel overheen wilt,' zegt Jasperina. 'Dan leg je eenmalig vast hoe breed zo'n pad moet worden en dat wordt onderdeel van de groenvisie. Zo creëer je een praktisch handboek.'

Zo'n document haalt beslissingen uit de waan van de dag en geeft ontwerpers en beheerders een gemeenschappelijk kader. 'We willen van last naar lust,' zegt Jasperina. 'Een groenvisie kan daarbij helpen.'

Gemeenten: veel potentie voor florerende wijken

De principes die De Eijk Groep toepast bij zorginstellingen, zijn minstens zo relevant voor de openbare ruimte. Naast het verminderen van hittestress en het verbeteren van biodiversiteit kan wijkgroen vanuit dezelfde kennis ook worden ingezet voor gezondheidsbevordering en sociale cohesie. 'Het belevingsaspect van de Perceived Sensory Dimensions kan veel toevoegen aan alle ontwikkelingen die er zijn in het

gemeentelijk groen,' zegt Jasperina. 'Hoe fijn is het als dat groen bijdraagt aan gezondheid en stressvermindering.'

Een nieuw instrument, een nieuw vakgebied

Om die potentie te verzilveren, zet Groen Als Een Service (GAES), onderdeel van De Eijk Groep, data in om ecosysteemdiensten zichtbaar te maken. Samen met het team Groen en Gezondheid combineert GAES beschikbare data met de zachtere waarden van de beleving van groen. 'Door technologie in te zetten, zoals het bouwen van een 'digital twin', kan voorafgaand aan de realisatiefase worden doorgerekend wat het effect is van aanpassingen in het wijkgroen op biodiversiteit, hittestress, watermanagement en beleving,' legt Jasperina uit. Zo kan op onderbouwde wijze worden gewerkt aan florerende wijken die goed zijn voor mens en natuur.

Wat De Eijk Groep nu aan ervaring heeft opgebouwd, is in essentie een nieuw domein: groen niet enkel als decor, maar als actief instrument voor herstel, rust en welzijn. Voor organisaties als zorginstellingen én voor de openbare ruimte. De buitenruimtes die daaruit voortkomen zijn niet alleen doordachter dan wat een standaardbestek oplevert, ze worden ook daadwerkelijk gebruikt.

'Een donker bos roept een ander gevoel op dan een open wei met bloemen'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!